

PUNCTE DE CUSĂTURI, APLICATE ÎN PORTUL POPULAR DIN JUDEȚUL COVASNA

GAZDA KLÁRA – LÖRINCZI ETELKA

Tehnicile de cusut din România sînt tratate în mai multe publicații, apărute mai ales în ultimele decenii.¹ Astfel, rezultatele noilor cercetări pot fi încadrate în suita rezultatelor anterioare. Lucrarea noastră² prezintă punctele de cusut care servesc la unirea foilor de pînză, la încrețirea materialului și la întărirea tivurilor, precum și la decorarea pieselor portului popular al județului Covasna, începînd cu punctele cele mai rudimentare și pînă la cele mai evolute, cu funcție decorativă, evidențiind ordinea lor tehnică și completînd, astfel, catalogul cămășilor țărănești.³ Lucrarea constituie totodată un plan premergător pentru o viitoare monografie a tehnicilor de cusut.

I. PUNCTE DE „CUSĂTURĂ PLATĂ”

De utilizare generală, punctul de cusătură plată se realizează astfel: se înfige acul pe fața materialului și apoi se scoate într-un punct determinat. În funcție de dimensiunea punctelor, de relația între ele, de proporția și dispunerea lor într-un spațiu, deosebim mai multe genuri de puncte plate și anume:

1. Punctul înaintea acului (punct de însăilat – *előöltés, fércelőltés*)⁴

Este răspîndit atît la români, cît și la maghiari, fiind și astăzi folosit la însăilare, la încrețirea în cute în forme mai simple și mai evolute, fiind punctul de bază la încrețirea simplă (fig. VI/22), la punctul „de pătrunjel” (fig. VI/23) și la punctul **pe păsări** (fig. VI/25).

Se realizează prin înfigerea acului, pe fața pînzei, în sens linear, înaintînd pe firul țesăturii, călcînd trei-patru fire și ridicînd același număr de fire la scoaterea acului din dosul pînzei. Din repetarea acestor călcări și ridicări de fire rezultă un rînd linear întrerupt (fig. I/1).

2. Tighelul (punct de mașină – tözzés, gépöltés)

Este un punct de cusătură rezistent și durabil, folosit în primul rînd la încheierea bucăților de pînză, ale stanului sau mînecii cămășilor, ca de exemplu pe cămășile românești din Zagon (6513), la încheierea pieselor componente: a gulerului cu gîtul și a stanului cu mîneca – ca pe cămășile maghiare din Racoșul de Sus (5693) și Herculian (8877); se utilizează la tivitul gurei gîtului, astfel pe cămașa românească sus-amintită din Zagon, și la fixarea pliurilor pieptului, pe cămășile din Racoșul de Sus, accentuînd totodată, liniile de structură ale pieselor de costum.

Uneori acest punct completează ornamentul propriu-zis: cusut în 2–2 rînduri orizontale, încadrînd un rînd de punct oblic, formează cadru pentru motivele principale geometrice, ca în cazul manșetei și gulerului cămășii românești din Zagon.

Arareori s-a cusut acest punct și în zig-zag, așa, cum îl găsim pe gulerul cămășii femeiești din Virghiș (5730).

Tighelul, cusut după un model oarecare este utilizat în decorarea unei ii românești din Valea Mare (8411). Motivele cusute astfel apar pe bordura volănașului mînecii și însoțesc din exterior modelul de bază de pe piept.

Se coase pe fața pînzei: de la punctul de pornire, înaintînd în linie dreaptă, scoatem acul, pe care l-am înfipt în dosul pînzei peste două-trei fire de țesătură, apoi ducem acul înapoi – adică spre stînga – sărînd peste două-trei fire, pe care „le călcăm”, îl înfigem în țesătură, ca apoi, pe dos să înaintăm cu acul în linie dreaptă peste două lungimi de puncte, unde vom scoate acul la suprafață (fig. 1/2).

3. Punctul înapoia acului (Száröltés)

Acest punct de cusătură plată, destul de frecvent, apare mai rar în vestimentația țărănească, și în acest caz servește la întărirea manșetelor de la cămăși. În secolul al XVIII-lea se utiliza, ca punct ornamental, pentru realizarea motivelor de romburi pe cămășile bărbătești maghiare.⁵

Executarea: se coase un punct plat trecînd peste trei-patru fire de țesătură, de la stînga la dreapta, apoi acul înfipt trece pe dos spre stînga, luînd numai o jumătate din numărul de fire ce constituie un punct; scos la suprafață va înainta cu firul strîns apropiat de punctul alăturat, trecînd peste același număr de fire din țesătură. Astfel vom obține o linie cursivă de puncte ușor suprapuse (fig. 1/3).

4. Punctul „tivitură simplă” (Drugul – egyszerű beszegés)

Piese de port de fiecare zi se țineau de obicei cu puncte plate, astfel cămașa bărbătească din Herculian (5693, 8883), etc.

Marginea pînzei se îndoia de două ori, sau se răsucea cu ajutorul degetelor mare și arătător, într-un tiv cilindric, care se fixa apoi pe dosul

pînzei cu o cusătură de linii verticale, distanțate tot de cîteva fire de țesătură (fig. 1/4).

Acest punct se întrebuița atît la români (Vilcele, 6211), cît și la maghiari (Covasna, 8371) și pentru unirea bentiței de pe gît cu stănul cămășii.

5. Punctul peste muchie (Drugul, aruncat – behányás)

O formă frecventă a tivului este cusutul **peste muchie** a marginii îndoite a materialului. Cusutul acesta se aplică cu ață colorată cu scop ornamental la iile românești din Valea Mare (8411) și din Vilcele (5160).

6. Punctul pe muște (muște pe fir, punct „oblic” – szalagöltés, ferde laposöltés).

Este în primul rînd un punct de cusătură, care împiedică destrămarea și care întărește marginea gulerului și a manșetelor cămășilor românești, unde îl găsim grupat de-a lungul tivului. Apare totodată în rol decorativ, delimitînd elementele componente ale ornamentației, prin sublinieri și încercuiri, ca de exemplu la iile din Valea Mare (8411–8413) sau la cămașa bărbătească din Zagon (6513).

Execuția: se înfige acul de sus în jos, înaintînd de la stînga la dreapta, în sens invers, cu puncte de cusătură oblice, alăturate des pe lungime. Ca sistem de orientare se calculează în realizarea fiecărui punct cîte două fire în sens vertical și cîte patru fire în sens orizontal (fig. 1/6).

7. Punctul muște pe fir (punct „peste” fire” – „laposöltés)

Este folosit ca punct decorativ, fiind cusut pe fire numărate la manșetele cămășilor bărbătești (Zagon, 6513, Vilcele 5891) și femeiești (Voinești, 8794) românești și pe pieptul și umărul cămășii maghiare din Virghiș, de obicei cu ață albă, și în cazul din Voinești cu fir. Mai rar se execută cu acest punct motivul principal, care se extinde pe toată suprafața ii (Araci, 8484) în acest caz fiind cusut cu negru. Pe pieptarele de blană maghiare din Racoșul de Sus modelul desenat este acela, care determină sensul și dimensiunea punctelor cusute alăturat (fig. 1/7).

8. Punctul zig-zag

Este un punct cu o redusă frecvență: apare pe o cămașă femeiască românească din Vilcele (6211), unde este folosit la tivul minecilor.

Se compune din puncte plate egale ca lungime, dispuse oblic în sensuri opuse, formînd astfel o linie întreruptă, într-o suită de unghiuri ascuțite.⁶

Se coase pe fața materialului în așa fel, că de la capătul primului punct (oblic) trece acul pe dos, urmînd o direcție, de asemenea oblică, dar în sens opus (fig. 1/8).

1/9. Cusătură plată din Treiscaune

Vechea tehnică de broderie a cămășilor maghiare din Treiscaune o cunoaștem din descrierea lui Ferencz Kornélia-Palotay Gertrud: „ornamentația geometrică de pe mânecile cămășilor confecționate din pinză de casă, este cusută în rînduri de puncte plate, în așa fel încît partea superioară a fiecărui două puncte vecine se apropie”⁷ (fig. 1/9).

II. PUNCTE ÎN CRUCIULIȚE

Acestei grupe îi aparțin punctele plate de cusătură, care se încrucișează: se înfige acul în „ochiul” țesăturii, luîndu-se pe ac – ca bază – același număr de fire, pentru fiecare „picior”.

11/10. Punctul strîmbuleț

Este cusătura de întărire preferată, păstrată pe iile româncelor din Valea Mare (8411–8413) avînd și un rol ornamental. Este utilizată pe de o parte pe suprafețe netede, mai ales la extremitățile ornamentelor, astfel, la marginea de sus a bentiței de pe gît, sub **riurile peste umăr**, pentru a însoți tivurile, clinile și pava, sau se utilizează ca motive aparte, peste cot. Pe de altă parte, apare cusut pe crețuri.

Constă din puncte plate ușor oblice, formînd o linie frîntă în scară, care ajungînd la vîrf, iau sens opus.⁸ (fig. 11/10).

11/11. Lăcrețe (sămătău, punctul de cruciuliță simplă – keresztszem)

Este frecvent, ca punct decorativ pe iile femeilor românce din Vilcele (5103, 5160, 6211, 6217, 5068, 5894 etc.), Araci (6181), Ariușd (6180) și Valea Mare (6281), ale căror ornamente principale sînt cusute fie cu punctul de cruciuliță simplă, fie cu variantele acestuia, sau cruciulițe duble, în funcție de asocierea punctelor în cadrul fiecărui motiv. Mai rar apare pe gulerul cămășii maghiare,⁹ contemporane din Racoșul de Sus, cusută cu roșu.

Dacă pe o suprafață dată, dorim să coasem numai o singură cruciuliță, trecem un fir oblic, „un picior” în diagonală peste un pătrat imaginar, de fire numărute din țesătură, și apoi trecem un alt fir oblic, „alt picior” în sens invers, de asemenea, diagonal (în cadrul aceluiași pătrat imaginar) care se încrucișează cu primul fir oblic. Astfel se formează motivul de cruciuliță. Dacă – așa cum putem observa pe cămășile femeiești din Valea Mare – dorim să realizăm un șir de puncte în cruciulițe, efectuăm întîi un șir de linii oblice paralele (la distanța de 2–4 fire din țesătură), după care, la întoarcere, coasem a doua serie de linii oblice, dar acum în sens invers, care se încrucișează cu primele, formînd astfel un șir de cruci (fig. 11/11).

II/12. Brinelul (**brinașul** – szálánvarott, zsinórvarrás) ¹⁰

Acest punct de cusătură decorativă este preferat cruciuliței simple, atât de către femeile române, cât și de cele maghiare din satele pe de cursul Oltului. Primele coseau cu acest punct motive mai dimensionate, femeile maghiare însă, îl foloseau pentru fixarea crețurilor verticale de la gîtul și de la manșetele cămășii, ori coseau cu acest punct șnururi pentru structurarea ornamentului.¹¹

Întîi se coase o cruciuliță simplă, apoi din punctul de pornire al acesteia, treceau cu un „picior” lung și peste pătratul (imaginar) următor, în sens oblic, formînd piciorul cruciuliței a doua. Peste acest picior lung coasem al doilea picior însă mai scurt (numai peste un singur pătrat) care se încrucișează cu piciorul anterior, lung (fig. II/12).

II/13. Umplutura pe bușteni

Motivele de bază ale iilor femeiești din Valea Mare (8411, 8412, 8413, 5831), așezate orizontal pe umăr, pe **obinzica de pe gît**, și vertical de-a lungul deschizăturii gurii, precum și în linia întregirii spatelui cu mîneca, sînt cusute cu punctul **umplutura pe bușteni**.

Se coase cîte un buștean – o diagonală –, peste care se trasează jumătăți de cruci de dimensiunile dorite (fig. II/13).

II/14. Punctul „de vrăjitoare” (**Boszorkányöltés**)

Acest punct de cusătură, care se încrucișează sus și jos – la capătul picioarelor oblice – apare pe unele ii românești de pe cursul Oltului (Ariușd, 5189, Vîlcele, 9360), în funcție ornamentală, însoțind linia de rotunjire a gîtului și gura cămășii.

Se execută, de asemenea, prin încrucișarea liniilor – a „picioarelor” –, dar în acest caz, numai la capetele acestora. Se coase un picior oblic mai lung, iar la capătul acestuia luăm pe ac cîteva fire de pînză în sens orizontal, iar cînd scoatem din nou acul, efectuăm din nou un picior oblic mai lung, dar în sens invers. Acesta întretaie la un capăt piciorul făcut anterior (fig. II/14).

III. FESTOANE ȘI PUNCTE DE LANȚ

Din lățuirea firului și apoi din punctul derivat prin fixarea acestuia, cunoaștem mai multe variante:

III/15. Punctul aruncat (**festonul** – behányás)

Pentru întărirea marginilor de pînză, în afară de tivitura simplă se folosea și festonul, care, cusut cu ață colorată, servea și ca ornament. Cu acest punct se țiveau cămășile la gît (Valea Mare, 8414, Araci, 6181) la des-

picările de la gît (Araci, *idem*) și de la mîneacă (*idem*, Vilcele 5103, 6184 și 8540, Ariușd (6189), Valea Mare (5831), Dobîrlău (9360).

Se execută înfigind acul în marginea tivului (a pînzei) și trecînd apoi firul de cusut pe sub vârful acului (de la stînga la dreapta) în așa fel, ca la scoaterea acului să se formeze un laț (o buclă). Mai nou se lucrează cu acul de croșetă. În funcție de distanța dintre punctele de feston, ce se leagă între ele, că și de lungimea acestora, deosebim festoane „rare” (*ritka behányás*) (fig. III/15 a). (Araci, 6181, 8414), „dese” (*sűrű behányás*) (fig. III/15 b), Araci (6189), Vilcele (5103), Dobîrlău (9360) și două feluri de festoane „dîntate” (*fogas behányás*) (fig. III/15 c.d.) (Araci 6184, Valea Mare 5831, 8412).¹²

III/16. Punctul de lăntîșor (Láncöltés)

Pe bordura mînecelor unei ii din Voinești (8794) se înșiruie ghirlande cusute cu fir cu punct lăntîșor. Pe gîtul unei cămăși secuiești din Sfîntu Gheorghe (7957) motivul în crețuri „cuib de viespi” este încadrat între șnururi izolate, cusute cu punct lăntîșor. În secolul al XVIII-lea cămășile bărbaților secui erau ornamentate cu motive de pătrate și romburi, cusute cu punctul „înapoia acului” și cu lăntîșorul.¹³ Năfrămile fine din colecția muzeului (Peteni, Secuieni), sînt de asemenea ornamentate cu punctul de lăntîșor cusute cu ață albă pe motiv desenat.

Se coase scoțînd acul (din dosul pînzei) la suprafață, apoi formînd un laț din firul de cusut, se înfige din nou acul la o mică distanță de la punctul de plecare, ca apoi să fie scos în mijlocul lațului, care trece pe sub vârful acului, făcînd o buclă ovală cînd acul trage ața. Repetînd această operație, se formează un rînd de bucle legate în formă de lanț (fig. III/16).

IV. PUNCTE „RĂSUCITE” ȘI PUNCTE „CU FIRE TRASE”

IV/17. Punct tras prin cusătură peste fir (lengyelezés, ökörhúgy, darázsfészek)

Acest punct de cusătură apare pe cămășile românilor (Zagon, 6513), ale româncelor (Araci, 6184), precum și ale ungarilor (Racoșul de Sus, 5571) și ungueroaicelor (Racoșul de Sus, 5579, Virghiș, 5730), ca punct de întărire, cusut cu ață albă, ori într-un singur caz neagră (Araci, 6184), aplicat pe guler (Zagon), piept și umăr (Virghiș, linia plătcii și gîtului (Araci) și pe manșetă (Racoșul de Sus, Zagon). Are două variante, în funcție de direcția verticală (Zagon, Virghiș) sau oblică (Araci, Racoșul de Sus) a punctului de bază.

În primul rînd se cos puncte plate, paralele în sens vertical, sau oblice, la o depărtare de cîteva fire de țesătură, apoi, tot cîte o pereche din aceste puncte se încolăcesc – cînd sus, cînd jos – alternativ, cu un alt fir de cu-

sătură (fig. IV/17). În cazul cînd punctele plate de bază au un sens oblic, firul încolăcit primește altă mișcare.

Cusutul cu acest punct poate rezulta motive de șnur, de pătrat și de triunghi, conform numărului punctelor și raportului dintre ele.

IV/18. Punctul „răsucit“ (bésodorás) ¹⁴

Pe o ie românească din Ariud (6189) apare punctul răsucit pe bază de „punct de vrăjitoare“ de „zig-zag“ și de punct tras prin cusătură peste fir. Acestea sînt des răsucite circular, cu un fir negru (fig. IV/18).

Ajurul (azsur)

Punctul de cusătură denumit „ajur“, are o frecvență utilizare la tivurile cămășilor de sărbătoare – poale, mîneci, gulere și despicări.

IV/19. Tivul „cu găurele“ (Likasszegő) ¹⁵

După cum am văzut la tivitura simplă, se răsuțește marginea pînzei cu degetele mare și arătător în formă cilindrică; tivul plat însă se obține prin îndoirea marginii de două ori, formînd o tivitură presată, care se fixează de suprafața pînzei. În caz că fixarea tivului se face pe linia unor fire trase din țesătură, (de-a lungul tivului), cum este cazul cămășii românești din Zagon (6513), cu punct de ajur, tivul obținut se numește „tiv cu găurele“ care reprezintă prima fază a cusutului ajurului.

Ajurul de găurele se face pe dos. Acul se înfige de jos în sus în marginea tivului, se trage firul de cusut și apoi se face un laț (o buclă) în direcția înaintării cusutului; apoi se iau pe ac 3–4 fire din țesătură (de-a lungul tivului) se scoate acul deasupra lațului (a buclei) și se trage strîns (fig. IV/20. 1–4). Aștfel fiecare laț adună strîns un grup de 3–4 fire din țesătură, formîndu-se o suită de găurele mici de-a lungul tivului.

IV/20. Ajurul decorativ (ajurul împletit – cifra azsúr)

Unele ii românești de pe cursul Oltului au mînecele brăzdate cu rînduri înguste de ajur decorativ, cu aspect de dantelă (Araci, 8414, Vilcele, 5894). Gulerul cămășilor bărbătești maghiare era decorat prin ajur decorativ.

Ajururile decorative, de pe cămășile aflate în colecția muzeului sînt de trei feluri:

a) Pentru realizarea celui mai simplu ajur decorativ, se trag cîteva fire alăturate din țesătură, în lățime de 2–10 mm. Pe lungimea acestui rînd cu fire scoase se „ajurează“ ambele margini, în grupe paralele de fire,

pentru realizarea tivului mîneții, cum este cazul iilor românești din Vilcele (5894) și Araci (8414), sau cu scopul de a ușura compactitatea părților decorate (Vilcele, 6211). Aceste grupe de fire servesc totodată, ca unitate de bază în executarea ajurului decorativ, în diverse modele (fig. IV/20 a).

b) Un model se formează prin înfășurarea (împletirea) a două grupe alăturate de fire – perechi – legate una-ntralta pînă la mijlocul rîndului de ajur, unde grupele de fire se despart, trecînd fiecare la grupul de alături, cu care se împletește prin același procedeu. Astfel se realizează un decor în gen de tablă de șah (IV/20 b, 1–3). (Vilcele, 8414, lucrat pe partea de jos a mîneții, cu ață albă, plasat orizontal; Cernat, 1958, pe fustă albă).

c) Alt model de ajur decorativ se realizează prin aceeași împletire a două grupe de fire; aici însă, între două grupe de fire împletite se lasă cite două grupe de fire libere, nîmpletite, care primesc o anumită mișcare prin firul, care le pătrunde la mijloc și care le leagă de cele două grupe de fire împletite, învecinate pe ambele părți (Pe ia sus-amintită, plasat peste umăr și vertical pe mînecă, avînd funcție identică).

V. PUNCTE PERFORATE

V/21. Gura păpușii (tyúksegg)

La talia poalelor femeiești maghiare din Racoșul de Sus (5570), se înșiră la distanțe de 10–15 cm găuri, care servesc pentru introducerea șiretului de susținere a poalelor. Acestea au fost deschise cu vîrfurile unui fus, și uneori întărite cu punct de cusătură denumit **tyúksegg** („curu găinii”), cusătură de întărire, deasă, realizată în formă de cerc. Pe gîtul și despictura gurei gîtului ii românești de mireasă din Voinești (8794) se înșiră cerculețe legate între ele prin linii realizate prin punctul lăntîșor, fiind cusute cu fir. Acestea au funcție decorativă.

Se cunosc două variante ale acestui punct.

a) Acul se înfige în centrul găurii și firul se duce în formă de rază, de circa 1 cm lungime de pînză, unde se înfige cu un laț (o buclă) de feston. Astfel se formează un cerc din linii evazate, în formă de raze, care sînt întărite cu un feston la margine (fig. V/21 a).

b) Cu același punct de cusătură se procedează invers, adică firul se duce din afară (din marginea cercului), spre centru, festonul făcîndu-se, acum în jurul găurii. Se formează de asemenea, un cerc (fig. V/21 b).

Mai recent s-au cusut cu același punct și butonierele cămășilor prevăzute cu nasturi (5693, 8886, 8884 Herculian, 8396 Voinești, 6924 Zăbala etc).

VI. ÎNCREȚIREA

Materialul larg, lung, îngust, destinat mincilor și gîtului cămășilor, precum și taliei fustelor, le-au adunat în cute prin încrețire, strînse, la dimensiunea cerută, de obicei la o treime. Acest indispensabil punct de cusătură s-a dezvoltat în diferite tipuri de încrețiri decorative.

VI/22. Punctul încrețirii simple (Egyszerű ráncolás) ¹⁶

Încrețirea materialului se face cu ață rezistentă, de obicei cu fir de cînepă, tras în mai multe rînduri paralele. Punctul încrețirii simple este „înaintea acului” și se execută exact la fel în toate rîndurile suprapuse, punctele fiind împunse la aceleași intervale, pe fire numărate (din țesătură) în același rînd de ochiuri, astfel, ca la încrețire, cutele să fie egale, urmînd aceeași suită (fig. VI/22). După ce am atins lărgimea necesară (prin încrețire), firele se înoadă la ambele capete. În cazul că natura materialului nu permite numărarea firelor de țesătură, se procedează la însemnarea – pe dosul materialului întins – punctînd cu creionul locurile, unde se va introduce și se va scoate acul cu firul, cu care încrețim.

La Racoșul de Sus, aceste crețuri se realizează cu ajutorul acului tras în direcție verticală, sus-jos, urmînd firul materialului, rezultînd astfel unghiul necesar unui ochi. Fiecare 8–10 ochiuri sînt fixate apoi prin înfigerea acului prin acestea.

VI/23. Încrețirea prin punctul de „pătrunjel” („ales în cute” –

Petrözselymös szedés, ráncba szedés) ¹⁷

Cămășile bărbătești și femeiești ale populației maghiare aveau mincile încrețite la umeri și la manșete; în unele cazuri și talia fustei albe, folosindu-se diverse modele de încrețire, astfel de exemplu în formă de „sămînță de cînepă” (*kendermagos*), în „creanga bradului” (*fenyőágas*), în „cuib de viespe” (*darázsészkes*) și în punct de „pătrunjel” (*petrözselymös szedés*) (fig. VI/23). Din toate acestea, astăzi își mai amintesc numai de punctul „pătrunjel”, care la Araci este denumit „ales în cute” (*ráncbaszedés*). În colecția muzeului se găsesc cămăși bărbătești (5571), femeiești (5579, 5569), precum și o fustă albă () brodate cu acest punct, provenind toate din Racoșul de Sus.

VI/24. Încrețirea „sîmbure de ovăz” (*zabszemes szedés*)

Crețurile de pe umărul unor cămăși femeiești din Zagon sînt ornamente în modelul „sîmbure de ovăz”.

Acest punct de încrețire este lucrat pe baza punctului înaintea acului, din linii oblice și verticale (fig. VI/24).

Încrețirea cu „pătrunjel” se deosebește de tehnica încrețirii simple prezentate numai prin faptul că aici cusătură de încrețire în rînduri suprapuse nu se efectuează prin introducerea acului în aceeași suită de ochiuri (ale

pînzei), ci punctele sînt dispuse în sens de scară, astfel că împunsăturile rîndului de jos vor cădea sub intervalele punctelor din rîndul de sus (fig. VI/23).

VI/25. Punctul pe păsări

La iile femeilor românce din Valea Mare (8412, 8411, 5831, 8621) descoperim **ciupagul** pe piept, cusătură, care se execută peste muchiile crețurilor, trase anterior în cute paralele mărunte, perpendiculare (VI/25). Crețurile strînse servesc – ca un strat – drept element de bază, fiecare cută fiind considerată ca un fir de țesătură care se coase colorat cu punctul „înaintea acului” (fig. VI/25).

VI/26. Punctul brățări

La iile românești sus-amintite, brățăria dintre mîneacă și **obinziacă** este încrețită și umplută ulterior cu motive întrerupte în formă de zig-zag (fig. II/10), folosind punctul **strîmbuleț**.

VI/27. Punctul în faguri, („cuib de viespi” – darázsolás)¹⁸

Cămașa bărbătească românească din Zagon (6513), ca și cea femeiască maghiară din Sfîntu Gheorghe (7957) este încrețită, prima la mîneci, deasupra manșetei, a doua la gît. Tehnica aplicată în aceste încrețiri ornamentale este punctul „cuib de viespi”: sau **în faguri** (fig. VI/27).

Acesta se execută în felul următor: Din cutele materialului încrețit se strîng într-un laț într-un anumit punct trei cute, de aici pornește firul în sens oblic, în jos și strînge într-un anumit punct alte trei cute, dintre care cele două din margini, aparțin grupurilor strînse în rîndul de sus, și aduse în sens oblic la mănunchiurile de cute din rîndul de jos. Se execută pe dosul materialului, cu o cusătură în punctul de **strîmbuleț**.

VI/28. Punct de „crețuri călcate” (Ráncleöltés, szedés)

La cămășile femeilor maghiare din Araci, gîtul cămășii era încrețit. Marginea crețurilor era răsucită într-un tiv cilindric, care, la rîndul său, era ornamentat cu o cusătură de întărire în ață albă, „bătut”. Acest tiv plastic al crețurilor, în formă de linie șerpuită de la gît, era fixat printr-o cusătură, care unește tot cîte o pereche de crețuri într-o suită ondulată a tivului, și apoi tot al doilea creț era întors și culcat pe pînza de bază, de care era fixat (fig. VI/28).

VI/29. Punctul „șnur” (brînelul – zsinórvarrás)

Cămășile femeilor maghiare din Araci – după tradiție orală – erau încrețite la gît și manșete cu aceleași cute dese paralele și perpendiculare, care serveau de asemenea ca element de bază; cusătura care urma și care

aici era executată cu punctul de „brinel“, se executa peste stratul de crețuri ale pânzei, strânse anterior (fig. II/12).

VII. CHEIȚELE

Pentru unirea, încheierea foilor de pânză se folosesc variate puncte de cusătură, mai mult, sau mai puțin decorative, purtând denumirea generală „cheiță“.

VII/30. **Cheița** în zig-zag – „ökörhugyas kötés“

Cea mai simplă cheiță, folosită și la încheierea iilor femeilor române din Valea Mare și maghiare din Cernat (1958), la pavă și clin, se execută printr-un punct de cusătură orizontal, legat de alt punct oblic (ambele: puncte peste fire sau **muște pe fir**), care la ambele capete se prind de marginile pânzei, pe care o unesc (fig. VII/30).

VII/31. **Cheița** puricelul (bokorkötés)

Apare la cămășile femeilor române din Araci (6181), din Vilcele (5103), din Valea Mare (5831, 8411, 8412), ca și la poalele femeilor maghiare din Araci, ca o cheiță decorativă. Pe iile românești este lucrată cu arnici negru, sau roșu (5831), iar pe poalele maghiare cu fir de cânepă sau cu bumbac îngăibenit, cu joldeală (*Serratula Wolffi Andrae*).

Execuția: se înfige acul în marginea pânzei, din dos spre față, apoi trecând la marginea celeilalte bucăți de pânză, înfigem de asemenea, acul realizând un punct orizontal, care unește cele două foi de pânză. Peste acest punct de cusătură orizontal se trece la mijloc un fir oblic (un laț) orientat într-o parte (spre una din marginile foilor de pânză) de unde se începe din nou, în continuare, repetind, aceeași procedură. În cazul că, pornind de la același ochi de țesătură, se execută două linii orizontale (două pășituri) alăturate, ce unesc foile de pânză, firul, care trece peste mijloc, va cuprinde numai o pășitură, linia de jos, iar cea de sus rămâne liberă (**csukros bokorkötés**, fig. VII/31).

VII/32. **Cheița** unda apei (összehurkolás, gyenge vízfolyás)

Este folosită la încheierea iilor românești, și a poalelor, purtate de femeile maghiare, de pe cursul Oltului, (181, 8414, Araci).

Acul se înfige alternativ – din față spre dos – când în marginea unei foi de pânză, când în marginea celeilalte. La fiecare punct împuns („picioar“) se prinde ața într-un laț (de feston) strâns, formând un șir de noduri (bucle), care întind la ambele margini ale foilor de pânză, pe întreaga lungime (fig. VII/32).

Cheițele realizate în acest mod, au fost împărțite în diverse categorii, în funcție de gruparea punctelor, a „picioarelor“ în suita cheiței și de dis-

tanța, care se creează între ele. Astfel este cheița „dinții lupului” (**farkas-fogas kötés**), (fig. VII/32 a), cu punctele distanțate egal (între fiecare fiind un interval de 1/2 cm). Cheița „creanga bradului” (**fenyőágas összehurkolás**) este realizată cu aceleași puncte, dar grupate tot câte trei alăturate, urmînd o distanță de cîte 1/2 cm între ele (fig. VII/32 b).

VII/33. Cheița înodată (Cheița unde apei – vizfolyás)

O găsim la cămășile româncelor de pe cursul Oltului (de asemenea, și la poalele cămășilor maghiare, în prima treime a lungimii purtate în același loc. În primul caz, sînt cusute cu negru, iar în al doilea cu ață albă, sau îngălbenită.

Punctul de bază este punctul cheiței **unda apei** simple, care se întărește la marginea pînzei cu un laț (punct de feston) strîns. Aici însă „picioarele” se dublează pentru a întări cheița. La pornire s-a făcut un laț la marginea unei foi de pînză, efectuată de sus în jos (de pe față la dos). Pe acest fir de legătură rezultat astfel, se face o încrucișare, iar pe firul dus în direcția dezvoltării cheiței, se formează un laț prin care se trage acul în sens orizontal între marginile foilor de pînză. În sfîrșit s-a înfipt acul de sus la baza punctului în așa fel, ca să formeze din nou un laț la marginea pînzei. Astfel se succed punctele de unda apei simple, cu continue lățuiri, din care rezultă forma de V a modelului (fig. VII/33).

VII/34. Cheița „mică”, „mică-mare”, și „cheița mare” Kicsi-, kicsi-nagy-és nagykötés)

La cămașa bărbătească românească din Zagon (6513) este întărită gura cămășii cu „cheița mică”, la poalele femeilor maghiare din Araci – în 1/3-a parte de jos – găsim cheița „mică-mare”, iar la unele textile de interior din Araci sînt unite marginile foilor cu „cheița mare”. Toate trei acestei cusături au la bază același punct, elementul de deosebire fiind cantitativ, și anume: „cheița mică” cuprinde 1–2 legături de bucle, „cheița mică-mare” 3–4, iar „cheița mare” 5–12 legături, sau grupe de bucle.

Fiecare grupă se formează din trei bucle, dintre care a doua urmează, iar a treia precedează prima, așezîndu-se pe marginea anterioară. Prima grupă se așează pe lațul de jos, următoarele pe firul mai lung perpendicular, care leagă cele două foi de material, după care urmează o grupă pe marginea foii de sus, punctul de pornire al pașilor următori de sens invers fiind legătura unităților anterioare (fig. VII/34).

VII/35. Cheița „cu patru picioare” („cheița lată”, – széjjes kötés)

La poalele femeilor maghiare din Racoșul de Sus, îmbrăcate la dans () pe 1/3 parte din jos, se aplică o cheiță cusută cu ață albă, care propriu-zis urmează aceeași tehnică de lățuri înodate, care trec alternativ

de la o margine la alta a foilor de pînză, și în cazul acesta, realizîndu-se o cheiță „cu patru picioare“.

Se realizează: începînd din marginea unei foi de pînză, unde se fac patru picioare înfipte în margine la fiecare picior se înoadă un laț, înainte de a trece la următorul. Astfel, după ce se fac patru picioare alăturate la marginea unei foi, trecem la cealaltă margine, unde repetăm aceeași procedură (fig. VII/35).

În urma analizei făcute, privind punctele de cusături aplicate în portul popular din județul Covasna, am reușit să prezentăm un material destul de bogat. Dacă adăugăm la cele 35 de tipuri de puncte numerotate și variantele incluse (vezi tipurile: **2, 15, 17, 18, 20, 21, 23, 32**), numărul lor va fi de circa 50 elemente de cusături. Datorită faptului, că în primele decenii ale secolului nostru brodatul cămășilor la români era o practică obișnuită, punctele de cusături prezintă o frecvență și o varietate mai mare (33 de puncte) decît la maghiari (27 de puncte). La cei din urmă unele puncte (**29**) s-au păstrat numai datorită tradiției orale, sau literaturii de specialitate anterioare (**9**). La maghiari, numărul pieselor brodate este relativ mic, datorită faptului că, la începutul secolului deja nu s-a practicat cusutul decorativ al cămășilor. O parte din punctele de cusut am reușit să le salvăm cu ajutorul unor reconstrucții, bazate pe tradiție locală, executate de către femeii din Racoșul de Sus. Dintre punctele de cusături prezentate, 18 puncte (**1, 2, 4, 7, 11, 12, 16, 19, 20, 21, 22, 27, 30, 31, 32, 33, 34**), adică 4 puncte plate, 2 puncte în cruciulițe, 1 punct de lanț, 2 puncte răsucite și cu fire trase, 1 punct perforat, 2 încrețiri și 5 cheițe se găsesc atît pe piesele românești, cît și pe cele maghiare, cu deosebirea că la primele sînt cusute în general cu arnici negru, mai rar cu roșu, sau cu fir, și uneori cu alb, iar la cele din urmă cu ață albă sau îngălbenită.

Elucidarea aprofundată a interferențelor etnoculturale privind tehnicile de cusut, necesită o analiză complexă, istorico-comparativă, extinsă pe o arie cît mai largă. La realizarea acestei sarcini științifice importante am dorit să contribuim prin redactarea tabelelor anexate care cuprind date cu privire la răspîndirea în R.S.R. a punctelor de cusut aplicate în portul popular din județul Covasna.

T A B E L

PRIVIND RĂSPÎNDIREA PUNCTELOR DE CUSUT DIN JUDEȚUL COVASNA

Pentru a reflecta unitatea și diversitatea artei populare, am socotit util să publicăm datele care ne-au fost accesibile pînă în momentul de față privind răspîndirea geografică în România a punctelor de cusut din județul Covasna, dorind să dăm un instrument util cercetătorilor tehnicilor de cusut.

Denumirea tehnicii	Proveniența (zona, subzona, sat, etnie)	Funcție	Izvor bibliografic sau muzeistic
1	2	3	4
I. PUNCTE DE „CUSĂTURĂ PLATĂ“			
I/1. PUNCTUL ÎNAINTEA ACULUI (PUNCT DE ÎNSĂILAT – ELŐÖLTÉS, FÉRCELŐLTÉS)			
Punctul înaintea acului	general în Republica Socialistă România, la români	a. unirea foilor b. însăilat c. cusătură de bază a încrețiturilor	Doagă 1981, 41, fig. 31. Tomida f.a. 9, fig. 1. Petrescu – Secoșan – Doagă 1973, 25, cu fig.
Punct de însăilat	idem	a; b; c.	Dunăre 1969, 424, 444, fig. 257.
Punctul înaintea acului	Maramureș	a; b; c; d. punct de semne simple	Dogaru 1984, 115, fig. 1.
Însăilătura	Bazinul Crișului Alb	a. d. conturarea motifelor brodate cu fir	
Előöltés, fércelőltés	general la maghiari	a. tehnică premergătoare a unirii foilor b; c.	Ferencz–Palotay 1940, 13, fig. 5.
	zona Arad	d.	Idem, 47, 77, 80, fig. 112, 196.
Előőtis	Călata	a; b; c; d.	Péntek, 1979, 279.
	Valea Tîrnavei Mici	c.	Nagy J. 1978, 268.
Ötögetés	Valea Siretului	e.	Szentimrey 1981, 306–307, fig. 66 a.

1.	2.	3.	4.
I/2. TIGHELUL (PUNCT DE MAȘINĂ – TÖZZÉS, GÉPÖLTÉS)			
Tighelul	general la români	a. tivit	Petrescu–Secoșan–Doagă 1973, cu fig.
		b. conturarea unui motiv ornamental	Doagă f.a., 41, fig. 35.
		c. delimitarea motifelor	
		d. realizarea motifelor	
	Maramureș	b.	Dogaru 1984, 115, fig. 3.
	Bazinul Crișului Alb	e. punct de bază pentru broderie trăsurește	Mózes 1975, 53.
Túzöoltés	general la maghiari	a.	Ferencz–Palotay 1940, 13, fig. 8, p. 40, 80.
		d. realizarea liniilor decorative	
		e. întregirea părților comp.	
Tödzelés	Valea Tîrnavei Mici	e.	Nagy 1978, 268.
Tödzölés, visszaöltés	Șaptesate, BV	f. fixarea cutelor pieptului	Seres 1973, 6.
Tüdzés	Sic, CJ	f.	Gazdané Olosz 1980, 132, fig. 1.
Szegőoltés	Ghimeș, HR	e.	Kósa Szánthó f.a., 132, 133, fig. 38.
Ötögetés hátra			
Mésinvarrás	zona Bacău	a.	Szentimrei 1981, 307–309, fig. 66 d.
Búzaszemek		e.	
Tödzés		d.	
I/3. PUNCTUL ÎNAPOIA ACULUI (SZÁROLTÉS)			
Punctul rămurică		a. la conturarea motifelor ornamentale	Tomida, f.a., 9, 10, fig. 4.
Punct de rămurea	Tălmăcel, Țara Zarandului	b. linie (chingă) pe piept	Dunăre 1969, 459, fig. 269/3
Cusătura înapoia acului		a, b. (delimitarea motifelor)	Petrescu–Secoșan–Doagă 1973, 25, cu fig.
		c. unirea foilor de pînză	

1	2	3	4
Szálótís	Călata	d. executarea unor elemente ale motivelor	Péntek 1979, 48.
Száröltés	Şaptesate, BV	e. sublinierea motivelor de pe pava	Seres 1973, 7.
I/4. PUNCTUL „TIVITURĂ SIMPLĂ” (DRUGUL – EGYSZERŰ BESZEGÉS)			
Cusutul simplu pe dos	general la români	a. tivit b. unirea părţilor	Dunăre 1969, 424, fig. 257/4
Szegís (lapos szegís, gömbölyű szegís, kerek szegís)	Sic, CJ	a., b.	Gazdáné Olosz 1980, 132. idem, 132.
Szegélyösszevarrás	idem		
Szegőltés	Ghimes Cobor Gheorgheni, CJ	b. a.	Kósa Szánthó 1979, 132. MJS* 9087 * MJS 5716
I/5. PUNCTUL „PESTE MUCHIE” (DRUGUL, ARUNCAT, BEHÁNYÁS)			
Drugul	Moldova Vlaşca Buzău	a. tivit cusătura marginilor gulerului iilor	Doagă f.a., 42, fig. 38 Petrescu-Secoşan-Doagă, 1973, 27, cu fig.
idem		pe muchia traistelor, cioarecilor	Dunăre, 1969, 443.
Nojiţala peste ac	Fundul Moldovei	la poalele cămăşilor bărbăteşti	
Tivitură turcească	Suceava Dumbrăveni Botoşani		
Surfilat	Transilvania		Tomida, f.a., 10.
Cusutul călăreşte	Ţara Birsei		Dunăre 1974, 338, fig. 109 e

MJS* = Muzeul Judeţean, Sfintu Gheorghe, Colecţia etnografică, nr. inv.

1	2	3	4
Paraszthányás, behányás	zona Bacău	cusătura marginilor	Szentimrei 1981, 314.
Szegés		gîtului iilor	
Bezeré	Săcădate, SB	pe gura gîtului	Informație de pe teren
	Șaptesate, BV (Satulung)	pe despicările de pe mîncă.	MJS 5774
	Cobor	b. unirea părților	MJS 9087
I/6. PUNCTUL PE MUȘTE (MUȘTE PE FIR, PUNCT „OBLIC”, SZALAGÖLTÉS, FERDE LAPOSÖLTÉS)			
Punctul oblic (rar)	Maramureș	a. ornamentarea cămășilor	Dogăru, 1984, 115, cu fig.
idem (des)		b. delimitarea rîndurilor de alțiță, pe mîncă și la marginea gulerului	Petrăscu-Secoșan-Doagă, 1973, 30.
În cosoaie	Țara Birsei	a. ornamentare în cojocărie și pielărie	Dunăre 1974, 346-347, fig. 111/i.
Sinór, szenetúr	zona Bacău	b. șnur drept pe iile „ungurești”	Szentimrei, 1981, 308-309, fig. 70-71.
Szalagöltés	la maghiari Cobor	a. pe textilele micii nobilimi	Undi 1927, 97, 100, fig. 11.
		b. bordură pe manșetă de cămașă	MJS 9087
I/7. PUNCTUL „MUȘTE PE FIR” (PUNCT PESTE FIRE – LAPOSÖLTÉS)			
Cusătură plină pe verbe	Bazinul Crișului Alb	a. punct decorativ	Mózes, 1975, 52, 159, planșa I.
Miezește	Bazinul Crișului Repede	a.	Mózes, 1968, 12, planșa I/5-7.
Pe luate	Țara Vrancei	a.	Dunăre, 1974, 344.
Fufește pe fir	zona Hunedoara	a.	idem
Penește pe fir	Munții Apuseni	a.	idem
La un fir	Oltenia Moldova Muntenia	a.	Doagă, f.a., 42-43, fig. 39.
Peste fire, urzit la fir	Ardeal	a. (pe guler, umerăș)	idem, Petrescu-Secoșan- Doagă 30-31, fig.
Bătut la fir	Dolj	a.	idem

1	2	3	4
Egyszerű laposöltés	general la maghiari Arad	a. a.	Ferencz-Palotay 1940, 12, fig. 1. idem, 47
Sujta	Călata Trascău Sălaj	a. (după desen) a. (și după desen) a. (pe manșetă)	idem, 59, Péntek, 1979, 101. idem, 65 Naay J., 1974, 190.
	Șaptesate, BV	a. pe pieptul cămășii bărbăt. a. idem	Seres, 1974, 6-7
Laposvarrás	Aluniș, MȘ Cobor	a. idem a. idem	MJS 6111 MJS 9087
II. PUNCTE ÎN CRUCIULIȚE			
II/10. PUNCTUL „STRIMBULEȚ” (Pișatul bouului)			
Broderie plină pe fir, cu împunsăturile una după alta	Țara Birsei	a. ornamentare	Dunăre, 1974, 342, fig. 110/p.
Nyű, ökörhugyas	Sic, CJ	pe gulerul, umărul, spatele cămășii	Gazdáné Olosz, 1980, 133-134, fig. 7-9.
II/11. LĂCREȚE (Sămătău, PUNCTUL DE CRUCIULIȚĂ SIMPLĂ – kereszt szem)			
Crucește	Bazinul Crișului Repede	a. ornamentarea cămășilor	Mózes, 1968 planșa II/1-3.
Brinelește	Bazinul Crișului Alb	pe guler și pe pumnar	Mózes, 1975, 55-56, planșa 6/8-11.
Punctul în bumbi	Maramureș		Dogaru, 1984, 115-116.
Cruci drepte	Valea Jiului	a. pe poale	Dunăre, 1974, 343
Muște	Țara Vrancei	a. pe poale	idem
Șinorește în cruci drepte	Olt Gorj, Vilcea, Pădureni, Mărginimea Hațegului, Valea Jiului		Stoică, 1985, 354.
Crucea, musca	întreaga țară	a. pe cămăși și ii, în culoare specifică zonei	Doagă, f.a., 43-44, fig. 41. Petrescu-Secoșan-Doagă, 1973, 31.

1	2	3	4
Kereszt szem, akasztalat	Călata	a. pe mîneca (manșeta iilor)	Faragó, 1977, 237, Péntek, 1981, 49, fig. 11.
idem	Cîmpia Transilvaniei Hunedoara, Caraș-Severin	idem	Ferencz-Palotay, 1940, 64, 74.
Keresztecske	zona Bacău	a. pe pieptul cămășilor „ungurești”	Szentimrei 1981, 323, 324, fig. 104–106.
Kereszteshím	Ghimeș	a. pe umăr de ii (sec. XX)	Kósa Szánthó, f.a., 133, fig. 38.
II/12. BRINELUL (BRINAȘUL, SZÁLÁNVARROTT, ZSINORVARRÁS)			
Nojițaiă in cruce	Almașul Mic, HD	a. ornamentare pe marginea gulerului pe ie	Dunăre, 1969, 449, fig. 3.
Fonottkeresztöltés	Șaptesate, BV	pe mîneca cămășii femeiești (umăr, cot, manșetă)	Seres, 1972, 9.
	Satulung, BV	pe marginea manșetei și bentiței de pe git	MJS 5774.
	Gheorgheni, CJ	idem	MJS 5716/VIII.
Sinyór	Călata, CJ	idem, pe mîneacă	Péntek, 1979, 83, fig. 135.
II/13. UMPLUTURA PE BUȘTENI			
În bușteni	Săcele	a. frecvent la cămăși femeiești	Dunăre, 1974, 343, fig. 110/g
În toiege	Subzona Bran, Bîrsa de Jos	a.	idem
În butuci	Țara Vrancei	a.	idem
Butucul			Petrescu–Secoșan–Doagă, 1973, 32.
Brinelește	Bazinul Crișului Repede	a.	Mózes, 1968, planșa II/4.
idem	Bazinul Crișului Alb		idem
	Zonele Olt, Argeș, Muscel		Stoica, 1985, 354.
Félkereszt,	Săcele, BV	a. pe guler, pe mîneacă	Seres, 1972, 9, fig.
Rövidített keresztöltés			
Butuk	Ghimeș	a. peste umăr (tehnică nouă)	Kósa Szánthó, 1979, 133–5, fig. 38.
Butukos, vertvarratos	judetul Bacău zona Hunedoara	a. pe umăr a. pe mîneca cămășii	Szentimrei, 1981, 325, fig. 105. Ferencz-Palotay, 1940, 74,

1	2	3	4
II/14. PUNCTUL „DE VRĂJITOARE“			
Ruptura făcută pe jos	Bazinul Crișului Repede	a. fixarea tivului	Mózes, 1975, 56, 159, fig. 6/1-5.
Margit-öltés	general la maghiari Trascău (Rimetea, AB)	b. ornamentare, pe cepse, textile de interior, cămăși	Ferencz-Palotay, 1940, 18, 66, fig. 28.
Boszorkányöltés	Săcele, BV	c. încadrarea motifelor de pe manșetă	Seres, 1972, 11, 1972, 14.
Horgaska			
Horgasöltés	zona Călata, CJ	c.	Faragó, 1977, 275.
Fontsinór gyéren			
Kandargó, csipke	zona Bacău	c. pe ie de femeie	Szentimrei, 1981, 312, fig. 72 b.
b) Varianta mai deasă			
Brinelul	Argeș	c. conturarea motifelor de pe cămăși	Dunăre, 1974, 144, fig. 110 h
Cusutul pletinic	Sibiu, Făgăraș Carpații Meridionali		
Fontsinór, ingujjhegye, régi brecár	zona Bacău	c. pe muchia mîneții	Szentimrei, 1981, 312, fig. 78 a.
Cseresnye vetése, urzila	idem	b. pe cojoace	idem, 314, fig. 82.
Kockázás	zona Călata, CJ	b. cusut pe cûtele fustelor	Ferencz-Palotay, 1940, 61, fig. 29, 152.
Kettős nyolcasöltés		c. încadrarea verticală a ciupagului	idem, 63-64, fig. 157.
Fonatöltés	Cîmpia Transilvaniei		
III. FESTOANE ȘI PUNCTE DE LANȚ			
III/15. PUNCTUL „ARUNCAT“ (FESTONUL – BEHÁNYÁS)			
Festonul	Banat	a.	
(des)	Ardeal (Oaș, Satu Mare, Maramureș)	a. ornamentarea cămășilor bărbătești și femeiești	Doagă, 1981, 43, fig. 340.
	Mateiaș, BV	b. tivitul despicării gîtului	MJS 5288
Punctul pe muchie	Maramureș	b. pentru tivit fodrii	Dogaru, 1984, fig. 2, p. 116.
Bătucelea	Bazinul Crișului Alb	b. tiv decorativ	Mózes, 1975, 54. planșa 4, fig. 1-3.

1	2	3	4
Feston rar: Nojițala bătrinească (rar)	Nordul Moldovei Țara Birsei De-a lungul ambelor versante ale Carpaților	b. tivit cioareci b. tivit cămășile de purtare	Dunăre, 1969, 443, fig. 259. Dunăre, 1974, 339–340, fig. 109 k
Félzsinórral varrt hányás	zona Călata	b. pe muchia despicăturii de la gît	Péntek, 1981, 48, fig. 14. Ferencz–Palotay, 1940, 6 a.
Urokszegés, farkasfog	zona Bacău Sic, CJ Aluniș, MȘ Cobor, BV Gheorgheni, CJ	b. idem b. pe muchia laterală a gulerului b. pe muchia mîneții, fodrîi de la gît, pliu de la piept, despicare de la gît b. pe despicări b. idem	Szentimrei, 1981, 314. Gazdáné Olosz, 1980, 136, fig. 21–22 MJS 6111 MJS 9078 MJS 5716/VIII.
Huroköltés Feston dințat	general la maghiari Aluniș, MȘ	b. pe lenjerie b. pe fodrîi de la gît și mîneță	Undi, 1927, 97, 106–207, fig. 33. MJS 6035.
III/16. PUNCTUL DE „LĂNȚIȘOR“ (LÂNCOLTÉS)			
Lănțișorul	Gorj, Romanați, Dolj	a. ornamentare a ₁ umpluturi cu fir metalic	Tomida, 1972, 10, fig. 8.
Lănțucul	general la români (Suceava, Argeș, Arad, Vrancea, Vlașca, Dolj, Cîmpulung Moldovenesc, Muscel)	– se lucrează intercalat între galoanele alțiței a ₂ completarea motivelor	Doagă, 1981, 41–42, fig. 37. Stoica, 1984, 273.
Chicuță	Munții Apuseni		
Cusutul în lănțic după ac	Țara Birsei, Buzău, Prahova, Dimbovița	a _{1,2}	Dunăre, 1974, 344.
Cusătura în virful acului	Țara Zarandului Bazinul Crișului Repede	c. cusătură dominantă d ₃ împrejmuirea motivelor	Mózes, 1975, 159, 54.

1	2	3	4
Ingurzătură Láncöltés	Bazinul Crișului Repede general la maghiari	a. pe piese de port (cepse, sumane, coareci, cămăși) și textile de interior	Mózes, 1968. Planșa I/16–17. Ferencz–Palotay, 1940.
Láncöltés	Arad zona Călata Gheorgheni, CJ Aluniș, MȘ	a. pe cămăși b. fixarea crețurilor pe șorț a. pe gîtul ii – însoțește linia volănașului de pe mîneca în linie de val – între pliurile încolțite ale pieptului cămășii (linie de val, cerc)	idem, 47, fig. 38. Péntek, 1981, 48, 158, fig. 15. MJS 5716 MJS 6111 MJS, 6051, 6052
Láncöltés	zona Odorhei Șaptesate, BV	a. pe gîtul ii a. sub pava, pe manșetă a. idem, cusută cu fir	Kósa Szánthó, 1979, 65, fig. 12. Seres, 1974, fig. 82. idem, fig. 117, 119.
Urogbavetés	zona Bacău	pe muchia mînecilor iilor	Szentimrei, 1981, 315–316.
IV. PUNCTE RĂSUCITE ȘI PUNCTE „CU FIRE TRASE“			
IV/17. PUNCT TRAS PRIN CUSĂTURĂ PESTE FIR (LENGYELEZÉS, OKORHÚGY, DARÁZSFÉSZEK)			
Bănușei	Chereluș, AR	a. ornamentare a ₁ . însoțește marginile piesei (Pe muchia de jos de pe ismenele de june)	Comșa, 1976, fig. 187 a.
Colți de ață	Maramureș Cîmpulung Moldovenesc Mateiaș, BV	a ₂ . încadrarea motivelor a ₁ . pe muchia mînecii a ₁ . pe manșeta cămășii (ornament liniar)	Dogaru, 1984, 117, 129, fig. Doagă, 1981, planșa MJS 5288.
Darâzsfészek Horgas	Apața, BV	a. ornament independent pe manșeta ii	Seres, 1974, fig. 86, 87.
Okörhugyas, darâzs,	Sic, CJ	a ₂ . pe gulerul, umărul cămășii	Gazdáné Olosz, 1980, 134, fig. 10–16, 18, 21–22.

1	2	3	4
féldarázs, fertálydarázs		a ₂ . pe bentița de pe minecă cusut cu ață neagră	
Hegyes darázsolás, Horgas darázsolás	Valea Tîrnavei Mici	a. pe pieptul și manșeta cămășii bărbătești	Nagy, 1981, 277.
Tyúkbőr	Ghimeș	a ₂ . pe poale a ₂ . pe manșeta cămășilor bărbătești	Kósa Szánthó, 1979, 132, fig. 38. idem, 145, fig. 73/3.
	Aluniș, MȘ	a ₂ . pe manșeta cămășilor bărbătești a ₂ . pe umăr, pe guler	MJS 6049. MJS 6051.
— Variantă pe bază de cruce:			
Poduț, lăntuț	Bazinul Crișului Repede Bazinul Crișului Negru	a ₂ .	Mózes, 1968, 15, planșa II/6—11.
Darázs	zona Călata	a ₂ . însoțește motive „scrise”	Péntek, 1981, 102. Ferencz—Palotay, 1940, 60, fig. 150.
	Sălaj	a. pe textile de interior	
IV/19. TIVUL CU GĂURELE (LIKASSZEGŐ)			
Tiv cu tighel		a. tivit	Petrescu—Secoșan—Doagă, 1973, 26.
Tiv simplu pe dos	Bazinul Crișului Alb		Mózes, 1975, 57, planșa 8/6—10.
Ruptura	Bazinul Crișului Repede	a. tivuri ornamentale b. încheierea pînteii, fixarea pliurilor	Mózes, 1968, 16, planșa III/7—8.
Likas szegő	Șaptesate, BV	a.	Seres, 1974, 15, fig. 17.
Jukas szegis	zona Călata	a.	Péntek, 1981, 49.
Lyukas szegély	zona Sălaj	a. tivitul ismenelor	Nagy, 1974, 192.
IV/20. AJURUL DECORATIV (AJURUL ÎMPLETIT, — CIFRA AZSÚR)			
Varianta a.			
Tiv cu găurele	Țara Birsei	a. tivit	Petrescu—Secoșan—Doagă, 1973, 26.
Ajur pe fire trase		b. punct ornamental deasupra tivului la cămășile bărbătești	Dunăre, 1974, 345, fig. 111/a.

1	2	3	4
	Țara Vrancei	a. tivitul cămășilor ambelor sexe	idem
Varianta b.			
Șabac	general la români Banat	b. pe textile din sec. XX, pe pieptul, poalele și gulerul cămășii bărb.	Dunăre; 1969, 453, fig. 266. Doagă, 1981, planșa
Mreajă	Tălmăcel, SB	b. de-a lungul mîneții pe muchia ismenelor	Comșa, 1976, fig. 11/b. Gazdáné Olosz, 1980, 137-138, fig. 25-27.
Félborsó, egészborsó, törtborsó, horgasborsó borsóka, subrikolás	răspîndit la maghiari	b. pe cepse, textile de interior mîneții de cămăși	Ferencz-Palotay, 1940, 55, fig. 139.
szálhuzás	Aluniș	b. pentru încadrarea motifelor de pe manșetă, umăr, mîneță	MJS 6049, 6053. Péntek, 1979, 87, 95, 142, 171, 198.
Borsó, hólyagos borsó	Călata		
Varianta c.			
Sabac in foarfeci	Oltenia, Muntenia, Dobrogea	b. pe textile de interior	Doagă, 1981, 46, fig. 48.
V. PUNCTE PERFORATE			
V/21. GURA PĂPUȘII („curu găinii” – TYÜKSEGG)			
Varianta a.			
Copciuța	Săpînța, MM	a. punct ornamental pe gitul și umărul cămășii femeiești, de-a lungul tivului, formînd șiruri	Dogaru, 1984, 118, 128, 129 cu figuri
Pupuleț			
Ochi după ac	Gorj	a. pe un cojocel	Dunăre, 1969, 459, fig. 269/2. idem, 1974, 346, fig. 111/m.
Gura păpușii			
Cusut cu punct plat (broderie plină):			
Ochi întorși	Crișul Repede	a. încadrare a motifelor orna- mentale de pe cămăși	Mózes, 1968, 17, planșa III/11.
	Banat	a. pe mîneța cămășii	Ferencz-Palotay, 1940, 46. Nagy, 1978, 278.
Tyúksegg	Bazinul Timavei Mici		

1	2	3	4
Tyúksegg	Sic, CJ	b. pe gîtul și manșeta cămășii, pentru introd. șnurului a. sub gîtul și desplicarea cămășilor	Gazdáné, Olosz, 1981, 135, fig. 17.
Lyukas tyúkszem	zona Călata Apața, BV	a. pentru realizarea elementelor în formă de cerc a. motive de bază sub pava și pe manșetele cusute cu fir	Péntek, 1979, 48, 49, fig. 33, 34. Seres, 1974, fig. 82, fig. 119.
VI. INCREȚIREA			
VI/22. PUNCTUL INCREȚIRII SIMPLĂ (EGYSZERŰ RÁNCOLÁS)			
	general la toate popoarele	a. încutarea pînzei	Dunăre, 1969, 428, 1974, 431.
VI/23. INCREȚIREA PRIN PUNCTUL DE „PĂTRUNJEL” („ALES IN CUTE”, – PETREZSELYMES SZEDÉS, RÁNCBA SZEDÉS)			
Increț	Oltenia, Muntenia, Moldova	a. la gîtul iilor, lucrat cu alb, galben, ori crem	Doagă, 1981, 49–50, fig. 58.
Ingmejz szedés	Valea Tîrnavei Mici	idem, cu alb	Nagy, 1978, 268–269.
Darázsolás	Trascău	idem	Nagy, 1957, 17, fig. 2.
Fölszödés	Apața, BV	idem, pe minecă	Seres, 1974, 10.
Szedés	Jimbor, BV Lueta, HR	idem idem	Kósa Szánthó, 1979, fig. 25. Haáz, 1929.
VI/24. INCREȚIREA „SIMBURE DE OVĂZ” (ZABSZEMES SZEDÉS)			
Crețul	Sudul țării	b. ornamentare – pe cămăși, li	Doagă, 1981, 50, fig. 59.
VI/25. PUNCTUL PE PĂSĂRI			
Ciupagul	Transilvania (Munții Apuseni, Cluj, Sălaj)	– la gîtul (pieptul) iilor	Doagă, 1981, 53, fig. 66. Petrescu–Secoșan–Doagă, 1973, 42, cu fig.
Trăsură pe increțele	Maramureș	– la manșeta minecii	Dogaru, 1984, 123, cu fig.
Inchingătură	Bazinul Crișului Repede	– la gît și la pumnar	Mózes, 1968, planșa, IV/1–3.
Lunceț, linceț	Cîmpia Tisei, Năsăud	idem	Dunăre, 1969, 428.
Scăfătură	Bihor		idem, 1974, 341.

1	2	3	4
Urzit in lung pe crețuri	Nordul Olteniei		fig. 110 a, b.
Trăsurește pe crețuri	Bazinul Timaveilor		
Ingmej, csupák	Bazinul Timavei Mici	– pe git	Nagy, 1978, 268.
Vonásöltés, verzelés	Șaptesate, BV	– pe git	Seres, 1974.
Szedés	Ghimeș	– pe git, peste cot	Kósa Szánthó, 1979, 134.
	Cobor	– pe git	MJS 9078.
	Săcădate	– pe git	Informație de pe teren
	Gheorgheni, CJ	– pe git	MJS 5716/VIII.
VI/26. PUNCTUL „BRĂȚĂRI“			
Brățări	Banat, Prahova, Zărand, Mărginimea Sibiului	b.	Dunăre, 1969, 428, 1974, 341.
Crețurile de Banat	Țara Oltului, Țara Hațegului, Valea Jiului, zonele subcarpatice din Muntenia și Moldova, Țara Bîrsei	b. sub guler, la încheietura mîneții	Petrescu-Secoșan-Doagă, 1973, 45. idem, planșele XCIV–XCVI.
Darázsolás	Călatea	b. pe fustă și șorț	Ferencz-Palotay, 1940, 61, fig. 154.
	Tisa de Sus	b. pe gitul iilor	idem, 77.
	Cobor, BV	b. pe mîneca iilor	MJS 9078
	Gheorgheni, CJ	idem	MJS 5716
VI/27. PUNCTUL „IN FAGURI“ (CHIZDUCI, „CUIB DE VIESPI“ – DARÁZSOLÁS)			
	Aluniș, MȘ	b. la încheietura umărului, sub piept	MJS 6051-53
	Lueta, HR	b. sub git	Haász 1929.
VII. CHEIȚELE			
VII/30. CHEIȚA „IN ZIG-ZAG“ (Pișatul bouului – „ÖKÖRHUGYAS KOTÉS“)			
Cheiță simplă	zona Muscel	a. unirea foilor, ornamentare	
– (ingrăditură)	zona Bacău	– pe ie	Dunăre, 1969, 443, fig. 260/3.
Kandargós gyűttés	idem	– pe ie de sărbătoare	Szentimrei, 1981, 311, fig. 76 a.

1	2	3	4
VII/31. CHEIȚA PURICELUI (BOKORKÖTÉS)			
Ciocănele	Săliște, Mărginimea S., Valea Jiului, regiunea subcarpatică munteană și olteană	– pe ie	Dunăre, 1969, 443, fig. 260/2.
Balhászva, bakorkötés	Valea Tîrnavei Mici, Bălăușeri, MȘ	– pe poale, gaci – pe ie	Nagy, 1978, 281. MJS 6134
Bokorhányás, nagygyüttés, vertgyüttés	zona Bacău	– pe ie de sărbătoare	Szentimrei, 1981, 315, 317, fig. 89, 90.
Puricelul	Oltenia, Muntenia, Argeș, Olt, Prahova, Muscel	idem	Doagă, 1981, 54, fig. 68. Petrescu–Secoșan–Doagă, 1973, 51, cu fig. Stoica, 1984, 127, cu fig.
Kicsikötés	Ghimeș, HR		Kósa Szánthó, 1979, 139, fig. 68.
VII/32. CHEIȚA „UNDA APEI” (OSSZEHURKOLÁS, GYENGE VÍZFOLYÁS)			
Cheița	Chereluș-Ineu, AR Voitinel-Rădăuț Fundul Moldovei Valea Arieșului Gorj	– pe ii, poale	Dunăre, 1969, 443, fig. 260/I. 1974, 339, fig. 109 n.
Cheița în piciorușe	Dobrogea, Ilfov		Doagă, 1981, 54, fig. 69.
Cheița în gheruțe			Petrescu–Secoșan–Doagă, 1973, 51, cu fig.
Cheița	Bazinul Crișului Alb		Mózes, 1975, 59.
Hurok, hurkos kötés	Sic, CJ	– pe poale, cămăși	Gazdáné, Olosz, 1980, fig. 139, 130.
Kötés, háromötis	zona Călata		Ferencz–Palotay, 1940, fig. 149.
VII/33. CHEIȚĂ INODATĂ („CHEIȚA UNDA APEI” – VÍZFOLYÁS)			
Mindenember kötése	Valea Tîrnavei Mici	– pe cămăși	Nagy, 1978, 278, fig. 33.
Mindenember kötése	Sic, CJ	– pe despicierea gîtului	Gazdáné, Olosz, 1980, 139–140, fig. 31.
Vízfolyás, idem	zona Odorhei	– pe textile de interior	Kósa Szánthó, 1979, 61.

1	2	3	4
Mindön embör kötése, Vizfolyás	Șaptesate, BV	– pe cămăși, cu ață galbenă	Seres, 1973, 15.
VII/34. „CHEIȚĂ MICĂ, „MICĂ-MARE” ȘI „MARĚ” (KICSI-KICSI-NAGY -ÉS NAGYKÖTÉS)			
Cheița ciur	Țara Birsei	– pe mincile vechilor cămăși	Dunăre, 1974, 340.
Cheie	Bazinul Crișului Alb		Mózes, 1975, planșa, 9, 10.
Rudaskötés	Crizbav, BV, Ghimeș	idem	Seres, 1973, fig. 107, 110. Kósa Szánthó, 1979, 139.
VII/35. CHEIȚA „CU PATRU PICIOARE” („CHEIȚA LATĂ” – SZÉJJES KÖTÉS)			
Cheița de Vrancea			Petrescu–Secoșan–Doagă, 1973, 52–53.
Kilencbogos kötés	Valea Tîrnevei Mici, Satulung, BV		Nagy, 1978, 278, fig. 34. Ferencz–Palotay, 1940, 74, fig. 179.

NOTE

¹ Astfel de studii cu caracter general sînt: Dunăre 1969, 423–435, Petrescu–Secoșan–Doagă 1973, Tomida 1972, Doagă 1981, Undi 1927, 89–112, Ferencz–Palotay 1940, etc. Variantele zonale ale tehnicilor de cusut pot fi consultate în diferitele monografii zonale și locale, cum sînt: Mózes 1968, 1975. (Crișul Repede, Crișul Alb); Dunăre 1974, Seres 1972, 1973. (Țara Birsei); Faragó 1977, Péntek 1979 (Călata); Secoșan 1979 și Kósa–Szánthó 1979 (Ciuc); Szentimrei 1981 (zona Bacău); Nagy 1974 (Sălaj); 1978 (Valea Tîrnavei Mici); Gazdáné Olosz 1980 (Sic); etc.

² Mulțumesc și cu această ocazie lui Lőrinczi Etelka, care m-a ajutat la identificarea și clarificarea unor puncte de cusut, lui Haáz Sándor și Haáz Katalin, care au prezentat în desen aceste tehnici, precum și lui Elena Secoșan, pentru traducerea parțială a lucrării.

³ Gazda, 1984.

⁴ Terminologia folosită diferă de la caz la caz, în funcție de cunoașterea sau necunoașterea termenilor locali. M-am străduit să folosesc denumirea răspîdită în zonă. În cazul termenilor traduși am folosit ghilimelele. În lipsa termenului local, am folosit termenii din literatura de specialitate.

⁵ Székely, 1955. 63.

⁶ După tehnica execuției acest punct diferă – fiind mai rudimentar – de **zig-zag** prezentat de Dunăre (1969, 456, fig. 4) și **kicsikardargó**, descris de Szentimrei (1981, 318, fig. 92). Este identic, în schimb, cu punctul denumit **zegzugöltés**, prezentat de Undi de pe lângă riul Drava (1927, 97–98, 199, fig. 40).

⁷ Ferencz–Palotay, 1940, 73.

⁸ Punctele cuprinse în tabelul anexat au o mică deosebire; avînd sens ușor oblic.

⁹ „Pe cămășile lor din pînză de casă aplicau în executarea modelelor ornamentate și cruciulițe, mai rar însă, ca punctul plat” – ne informează Ferencz–Palotay (1940, 73).

¹⁰ Acest punct de cusătură, de origine din Europa de vest, este răspîdit pe textilele de interior ale populației maghiare, sub denumirile **szálára varrás** (Sic: Gazdáné Olosz, 1980, 140), **inas varrás** (Sălaj, Szentimrei 1974, 159).

¹¹ Ferencz–Palotay 1940, 73.

¹² Aceste festoane sînt generale pe textilele de interior ale maghiarilor.

¹³ Székely, 1955, 63.

¹⁴ Acest punct este prezentat de către Undi și Ferencz–Palotay din Valea Dravei și din Slovacia (1927, 97, 103, fig. 17; 1940, 82–83).

¹⁵ Acest punct are o frecvență relativ mică, datorită faptului că, la tivitul pieselor cotidiene nu se trag fire, iar cele sărbătorești sînt tivite cu o variantă de tiv mai dezvoltat, denumit obinzeli, după cum o atestă obiectele din colecția muzeală.

¹⁶ Încrețirea simplă – după cum constată Dunăre – este o tehnică străveche, întrucît a fost utilizată spre a forma (strînge) gura cămășii și totodată universală (1969, 429).

¹⁷ Această tehnică „datează probabil din primele secole ale mileniului nostru. El a fost rezultatul unei îmbinări creatoare între cusutul pe fir, anterior practicat de populația băștinașă de pe întreg cuprinsul teritoriului patriei noastre, cu o altă tehnică veche, cunoscută în literatura de specialitate sub diferite denumiri: în cea germană de **Gereihsel**, în cea poloneză de **wkule**, în cea maghiară de **darácsolás**, etc., pătrunsă din Occident direct ca o decorație de proveniență orășenească, precum și prin mijlocirea populației săsești, atât din orașe, cât și de la sate. Acest procedeu a mai fost practicat și în decorul portului slovac, ceh, ucrainean etc.” (1969, 430). După constatările cercetătorului Dunăre, punctul **pe păsări**, cunoscut în literatura de specialitate sub denumirea cusutul urzit pe crețuri este o variantă tehnică proprie a broderiei românești, care a fost împrumutată și de sașii din zona Bistriței (1974, 366–367).

¹⁸ Umplutul pe muchia cutelor poate fi datat din secolele XVII–XVIII și este răspândit din Occident în toate țările sud-est europene. Dunăre, 1969, 430, 1974, 367.

¹⁹ Acele puncte de cusături, pe care nu le-am întâlnit în alte localități, respectiv, izvoare bibliografice, nu apar în tabelul nostru. Asta explică lipsa unor poziții în numerotarea curentă.

BIBLIOGRAFIE

- COMȘA, MINERVA, 1976: **Album de broderii și țesături românești**. Sibiu. (Prima ediție 1904).
- DOAGĂ, AURELIA, 1981: **li și cămăși românești**, București, f.a.
- DOGARU, ORTENZA, 1984: **Ornamente și croiul costumului popular din județul Maramureș**. F. e.
- DUNĂRE, NICOLAE, 1969: **Tehnicile de cusut. Broderiile**. In: *Arta populară românească*. București, 423–459.
- DUNĂRE, NICOLAE, 1974: **Tehnicile de cusut și impletit. Asemănări, interferențe și diferențieri etnoculturale**. In: *Țara Birsei II*, București, 337–348, 365–371.
- FARAGÓ JÓZSEF, 1977: **A viselet helyzete**. In: *Faragó–Nagy–Vámszer: Kalotaszegi magyar népviselet*. Bukarest, 235–243, 254–261.
- FERENCZ KORNÉLIA – PALOTAY GERTRUD, 1940: **Himzömesterség. A magyarországi népi himzések öltés technikája**. Budapest.
- GAZDĂNÉ OLOSZ ELLA, 1980: **A széki öltésmódok**. In: *Népismereti Dolgozatok*, 1980, Bukarest, 131–146.
- HAÁZ FERENC REZSŐ, 1929: **Egy székely falu öltözete**. In: *Emlékkönyv a Székely Nemzeti Múzeum ötvenéves jubileumára*. Sepsiszentgyörgy. 438–451.
- KÓSA-SZÁNTHÓ VILMA, 1979: **Székely népviselet. Csángó népviselet**. In: *Portul popular din județul Harghita*. Miercurea Ciuc. 55–93, 103–149.
- MOZES, TEREZA, 1968: **Portul popular femeiesc din Bazinul Crișului Repede**, Oradea. 1975: **Portul popular din Bazinul Crișului Alb**, Oradea.
- NAGY JENŐ, 1957: **A torockói magyar népi öltözete**, Bukarest. 1974: **Öltözete**. In: *Dr. Kós Károly – Szentimrei Judit – Dr. Nagy Jenő: Szilágysági magyar népművészet*, Bukarest. 1978: **Öltözete**. In: *Dr. Kós Károly – Szentimrei Judit – Dr. Nagy Jenő: Kisküküllő vidéki magyar népművészet*. Bukarest.
- PÉNTEK JÁNOS, 1979: **A kalotaszegi népi himzés és szókincse**. Bukarest.
- PETRESCU, PAUL-SECOȘAN, ELENA-DOAGĂ, AURELIA, 1973: **Cusături românești** (București).
- SECOȘAN, ELENA, 1979: **Portul popular românesc**. In: *Portul popular din județul Harghita*, Miercurea Ciuc, 9–40.
- SERES ANDRÁS, 1972: **Barcasági csángó leányingek himzésmintái**: Sepsiszentgyörgy. 1973: **Barcasági csángó férfiingek, menyecskeingek, öregasszonyingek és diszkendők himzésmintái**. Sepsiszentgyörgy.
- STOICA, GEORGETA – PETRESCU, PAUL – BOCȘE, MARIA, 1985: **Dicționar de artă populară românească**. București.
- SZENTIMREI JUDIT, 1981: **Varrások, himzések**. In: *Dr. Kós Károly – Szentimrei Judit – Dr. Nagy Jenő: Csángó népművészet*. Bukarest. 291–359.
- SZÉKELY ZOLTÁN, dr., 1955: **Urmele de înmormintare veche la Covasna**. In: *Almanach 1879–1954*. Tg. Mureș, 61–62.
- TOMIDA, ECATERINA, 1972: **Cusăturile și broderiile costumului popular din România**. București.
- UNDI MARISKA, 1927: **A magyar népi himzés öltéselemei** *Néprajzi Értesítő* XIX. 3, 89–112.

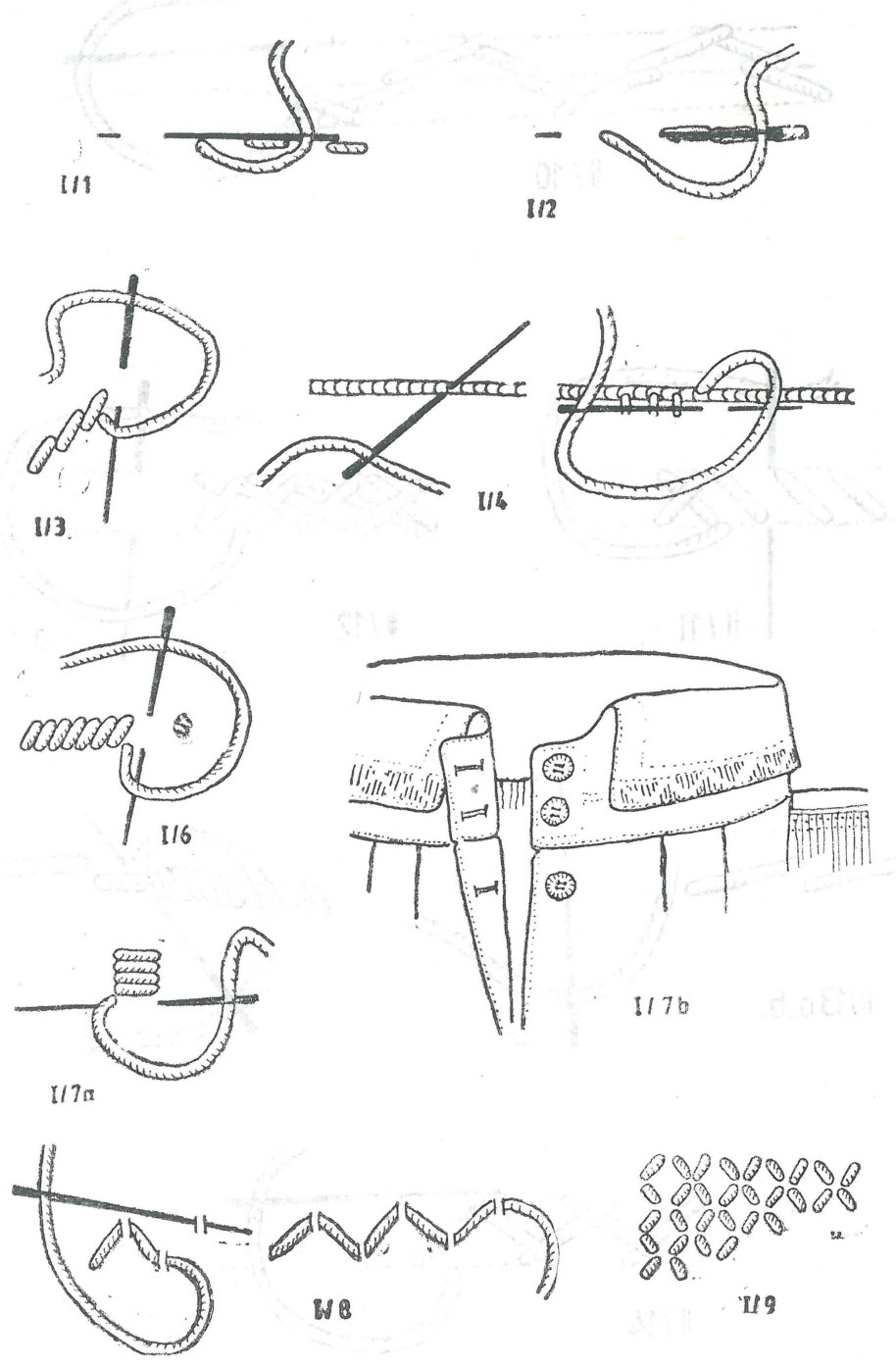
A COVASNA MEGYEI NÉPVISELETEK ÖLTÉSMÓDJAI

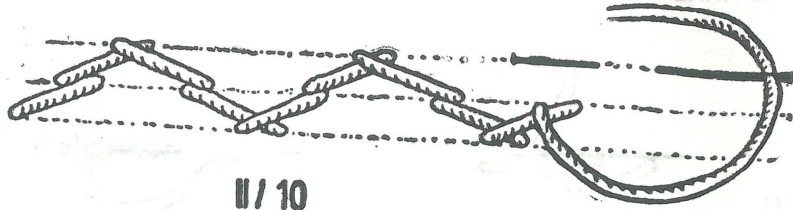
Kivonat

A dolgozat a Covasna megyei népi öltözetekben alkalmazott funkcionális és díszítő-öltéseket veszi számba, azok technikai rendjében, A bemutatott 10 lapos-, 4 kereszt-, 2 hurok-, 4 átcsavarásos és szálvonásos öltés, egy lyukhímzés, 8 ráncolás és 6 összekötő öltés sorát további, ezek keretében bemutatott váltózatok gyarapítják, így az öltéselemek száma eléri az ötvenet. A románok 33, a magyarok 29 öltést ismernek, viszont előbbieket valamennyit sokkal gyakrabban alkalmazták, tekintve, hogy az első világháború táján még hímezték ingeiket. A magyaroknál talált szórványos anyagot történeti források és emlékezet alapján rekonstrukciók egészítették ki. A feltárt anyagból 18 öltés közös, csakhogy a románok feketével, pirossal vagy aranyzállal hímezték, a magyarok pedig fehér, vagy sárgított cérnával.

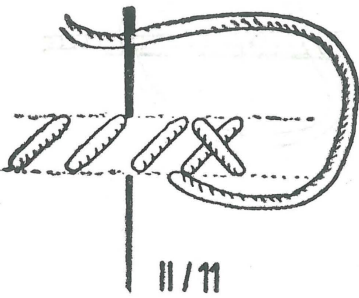
Elegendő történeti és összehasonlító anyag hiányában az interetnikus kapcsolatok tisztázására a szerző nem vállalkozott, viszont a rendelkezésére álló múzeumi és szakirodalmi anyag alapján táblázatot állított össze a bemutatott öltések hazai párhuzamaiból.

Desene de HAÁZ SÁNDOR

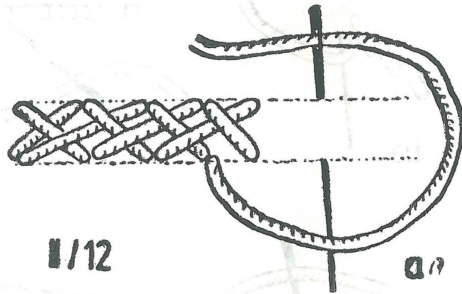

II/10

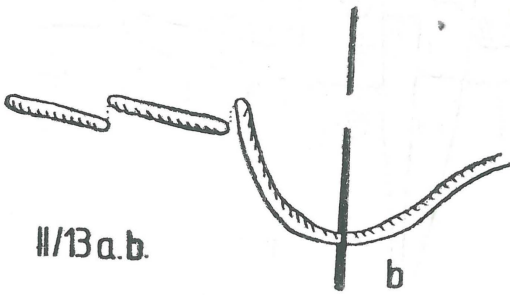

II/11

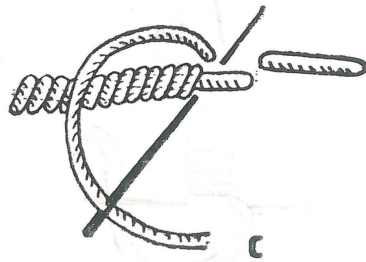
II/12

a

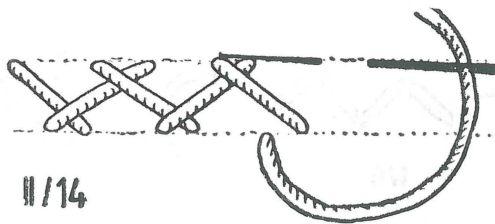

II/13a.b

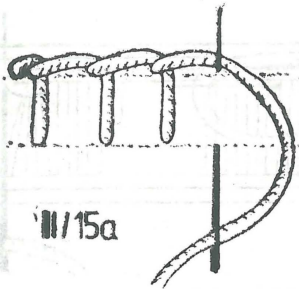
b

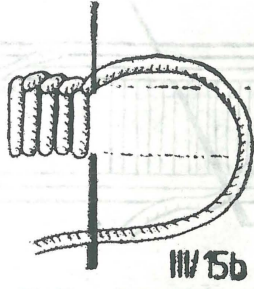
c

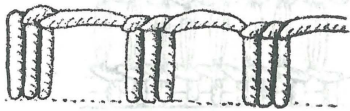
II/14

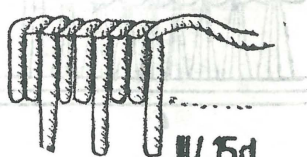
III/15a

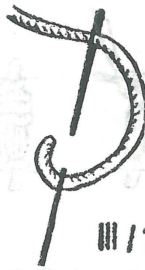
III/15b

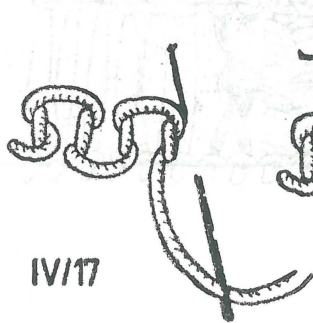
III/15c

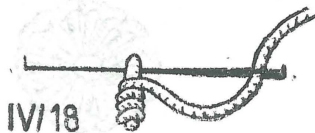
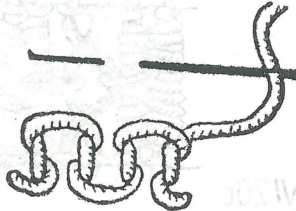
III/15d

III/16

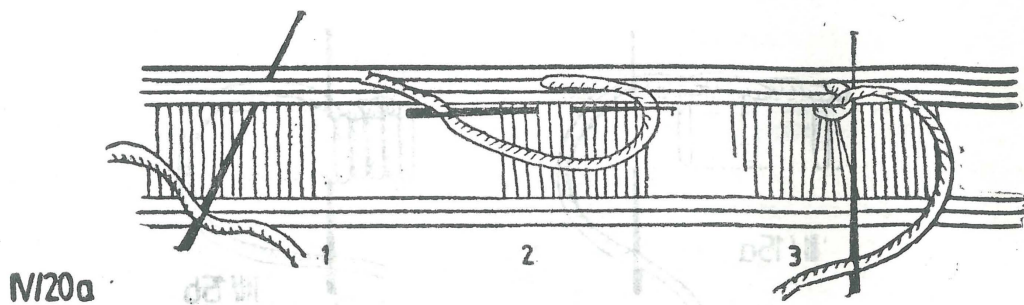

IV/17

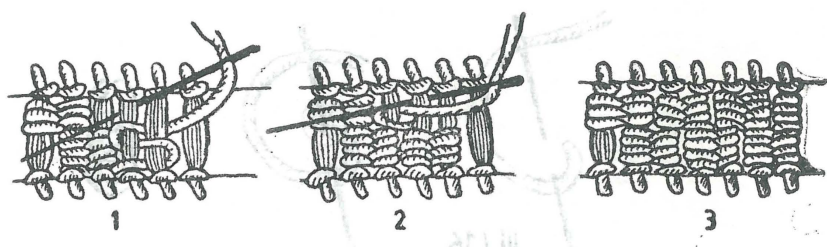
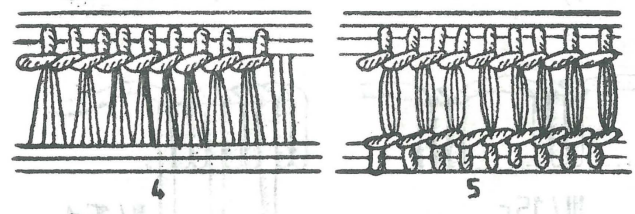

IV/18

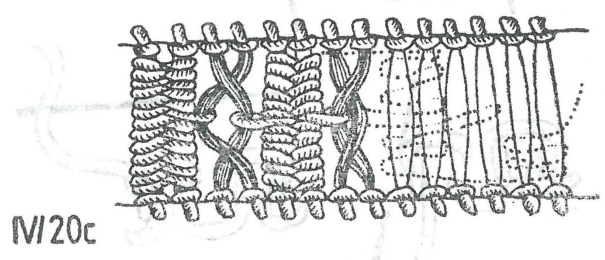

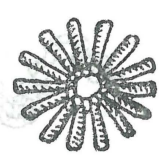
N/20a

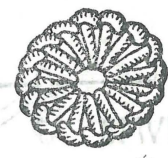
N/20b

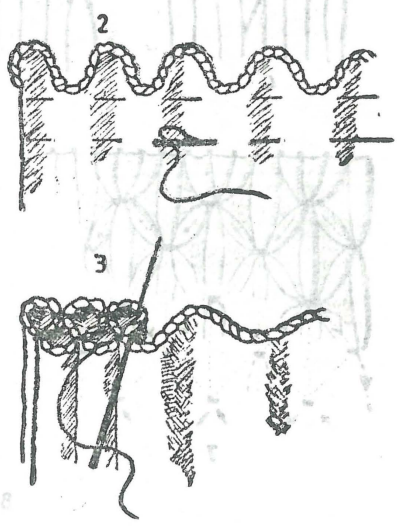
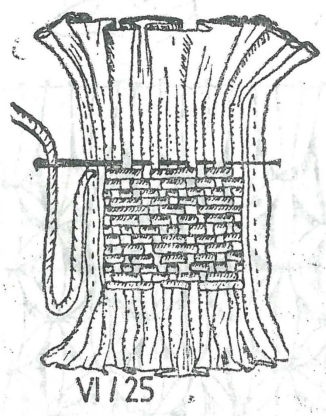
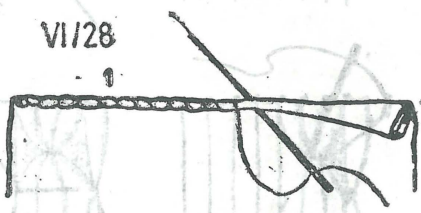
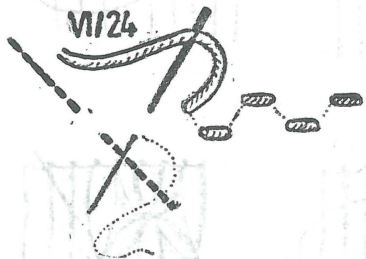
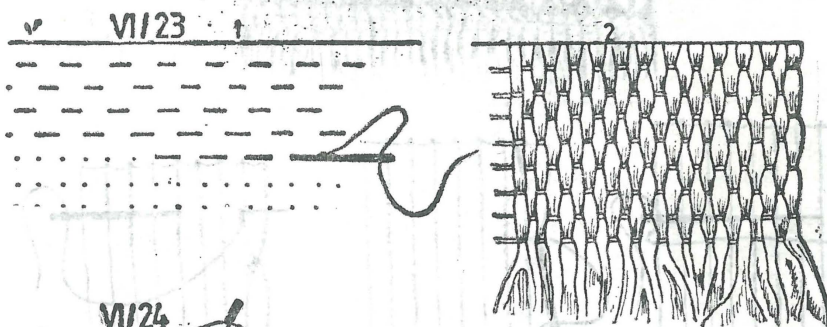
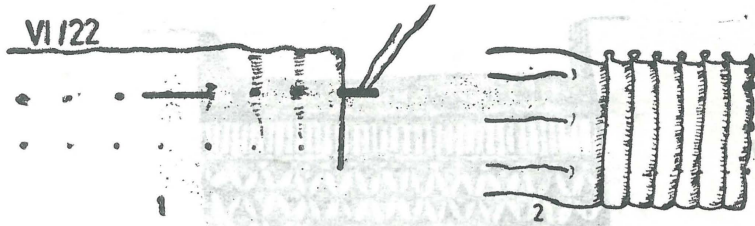
N/20c

V/21a

V/21b

VI/27

